

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม The Child Center Management Model Based on Buddhist Principles

สุรเสกข์ ผลบุญ*
พระครูสังวรสุตกิจ**
บุษกร วัฒนบุตร***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๒) ศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ ๓) นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ๓๔๗ คน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากประชากร ๒,๖๓๓ คน โดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ เครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพมี ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๐ รูป/คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ขั้นตอนที่ ๒ เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรง จำนวน ๒๑ รูป/คน ในกระบวนการเทคนิคเดลฟาย จำนวน ๓ รอบ ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยพิจารณาคัดเลือกข้อที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ ๑.๕๐ ลงมา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนในการจัดรูปแบบการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผนการจัดกิจกรรมประจำวัน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การส่งเสริมความเป็นกัลยาณมิตร และการบริหารทรัพยากร โดยมีเป้าหมายตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการประกันคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ งบประมาณไม่เพียงพอ โดยปัญหาอุปสรรคดังกล่าวจะได้รับการสนับสนุน การแก้ไขจาก

* หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

*** ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนเพื่อจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ขับเคลื่อนไปยังเป้าหมายที่วางไว้

๒) แนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎีการวางแผน การจัดการองค์การและบุคลากร ความเป็นผู้นำ หลักการประเมินผล สามารถนำมาบูรณาการกับหลักไตรสิกขา ที่ประกอบด้วย หลักศีล หลักสมาธิ และหลักปัญญา นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการจัดการ จะเกิดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีพฤติกรรมที่ดี จิตใจที่ดีงาม และปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ อย่างมีเหตุผลตามหลักพุทธธรรม

๓) ผู้เชี่ยวชาญเดลฟายมีความเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมว่า ควรยกระดับคุณภาพการวางแผนแบบมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สามารถรับรู้ สัมผัส ปฏิบัติจริง ครอบคลุมกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งควรเพิ่มสมรรถนะการจัดการองค์การและบุคลากรด้วยนวัตกรรมที่ทันสมัยให้มีประสิทธิภาพ สร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมด้วยเทคนิควิธีที่ทันสมัยอย่างเป็นระบบ และพัฒนาระบบการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน และแก้ปัญหาได้จริงตามหลักพุทธธรรม

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, หลักพุทธธรรม

ABSTRACT

The Objectives of this research were to: 1. Analytically study the general context and problems of the child development center management, 2. Study the Buddhaddhamma Integration for the child development center management and 3. Propose a model for child development center management according to Buddhaddhamma principles.

Methodology was mixed methods between the qualitative and quantitative researches. The quantitative research collected data with questionnaires from 347 samples, derived from 2,633 populations using Taro Yamane's formula, analyzed data with the descriptive statistics; frequency, percentile, mean and standard deviation. The qualitative research collected data by two steps; step one, from 20 key informants, purposefully selected from experts. The tool used to collect data was the structured in-depth-interview scripts collecting data by face to face interviewing. Step two, data were collected by Delphi technique with 3 round data collection, selecting questions with quartile ranges from 3.50 and inter-quartile range lower than 1.50 and data were analyzed by descriptive interpretation.

The findings were as follows:

1) The Child Development Center got support from local administrative organizations and general public in management process, consisting of planning, daily activities, learning experiences enhancing, good friendship activities and personnel management to meet standard of the Child Development Centers and evaluation in line with educational development plan. The general context and problems the Child development center were that the budget supported from local administrative organizations and local people was not sufficient. But such problems were solved by the support from local administrative organizations and general public in order to manage the Child Development Center to meet the set target.

2) Concepts, theories and Buddhadhamma principles to manage the center were concepts, theories, planning, organizing staffing, leadership and evaluation which could be integrated with Tisikkha: Sila, precept, Samadhi, concentration and Panna wisdom to integrate with the management of the Child Development Center in the areas of physical structure, life experience activities, learning-teaching, atmosphere, relations and management By this way the Child Development Center would be the center for good behavior, good mind, wisdom, knowledge, understanding and reasons according to the Buddhadhamma principles.

3) Delphi experts indicated that the management of the Child Development Centers should update the quality of participatory planning management should be practical and measurable, covering the physical, emotion, mental, social and wisdom. It should up-grade the capacities of organizations as well as that of personnel with new technology creating confidence, systematic motivation and participation with new, modern and efficiency proposed model for the child center according to Buddhadhamma was to up-grade the quality of participatory planning that was practical and manageable in reality, consisting of physical, emotional, mental social and intellectual development, including effective organizational and personnel management with new technology, development of the effective, balanced, stable, sustainable and could actually solve the problems according to Buddhadhamma principle.

Keywords : Management, The child center, Buddhist principles

๑. บทนำ

การบริหารจัดการเป็นทฤษฎีที่มุ่งองค์การโดยส่วนรวมตลอดจนวิธีการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผล^๑ หลักสำคัญของแนวคิดนี้มี ๒ ประเด็น คือ มุ่งประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลลัพธ์ที่ต้องการด้วยการใช้ต้นทุนสำหรับทรัพยากรต่ำสุด และมุ่งประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ความสามารถขององค์การในการสร้างให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จะประกอบไปด้วย การบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์^๒ (Scientific Management) เป็นทัศนะการจัดการซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ (ศาสตร์) โดยใช้หลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร ความเชี่ยวชาญ ในการทำงานและการผลิตจำนวนมาก ซึ่งประกอบด้วย กฎของการเคลื่อนไหวและเครื่องมือการทำงานที่มีมาตรฐาน การคัดเลือกและการฝึกอบรมแรงงานอย่างระมัดระวัง และการให้การสนับสนุนการบังคับบัญชาแรงงานที่เหมาะสม การบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ถือว่าการบริหารจัดการแบบดั้งเดิม (Classical Management) ส่วนแนวคิดการบริหารจัดการแบบระบบราชการ (Bureaucracy) เป็นรูปแบบองค์การที่ใช้หลักเหตุผล (Logic) และประสิทธิภาพ (Efficient) โดยยึดอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบ (Order) ตรรกวิทยา (เหตุผล) และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (Legitimate Authority) หรือเป็นรูปแบบองค์การในอุดมคติ สำหรับแนวคิดการบริหารจัดการเชิงพฤติกรรมศาสตร์^๓ (Behavioral Management Approach) เป็นทัศนะการบริหารที่มุ่งที่การเพิ่มความสำเร็จในองค์การโดยมุ่งที่บุคคลภายในองค์การหรือเป็นทัศนะความเป็นผู้นำ ซึ่งระบุถึงสิ่งที่ดีที่ผู้นำควรทำและสิ่งที่ผู้นำควรเลี่ยง^๔ หรือเป็นแนวคิดด้านการบริหารจัดการ ซึ่งมุ่งที่ลักษณะและผลกระทบของแต่ละบุคคลและพฤติกรรมกลุ่มในองค์การ

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมเป็นการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นศูนย์ในการบ่มเพาะคนให้เติบโตเป็นคนดีของสังคม โดยมีเป้าหมายในการเป็นแม่แบบที่ดีจากสังคมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อนำไปเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการดำเนินชีวิต และในการทำความดีนั้น สิ่งสำคัญที่สุดที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องเป็นกิจกรรมที่นำหลักธรรมมาใช้ในระบบการจัดการโดยรวมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นการบริหารจัดการเป็นระบบวิถีชีวิตในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น เพื่อเป็นการเพิ่มคนดีให้กับสังคมในการร่วมกันพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าดำรงสืบไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบ และความมีจิตอาสา

^๑Certo, Samuel C, **Modern Management**, (8th ed), (New Jersey : Prentice-Hill, 2008), p. 550.

^๒Schmerhorn, John R. Jr., **Management**, (5th ed), USA : John Wiley & Sons, 2009, p. 8.

^๓Certo, Samuel C, **Modern Management**, p. 551.

^๔Bateman. Thomas S. & Scott A. Snell, **Management : Building Competitive Advantage**, (4th ed), (Boston : Lwin McGraw-Hill, 2007), p. 1.

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม เพื่อจะได้ทราบรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมแล้วสามารถกำหนดให้เป็นศูนย์บ่มเพาะคนดีทั้งมวลที่แตกต่างไปจากรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยทั่วไป และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีมีคุณภาพ โดยเห็นว่าปัญหาที่เกิดจากเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาสังคมที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพราะกำลังลูกหลานและกำลังทำลายประเทศชาติอย่างรุนแรงในขณะนี้ สาเหตุเนื่องจากผู้บริหารสถาบันต่างๆ ในสังคมยังขาดความรับผิดชอบในการป้องกันและยับยั้งปัญหาเหล่านั้น การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมจะเป็นทั้งต้นแบบของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นแหล่งบ่มเพาะความรู้ สร้างพัฒนาการตามวัย และแหล่งบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กตั้งแต่ช่วงอายุ ๒-๕ ขวบ ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สนใจกระทำตาม เลียนแบบและเรียนรู้บริบทต่างๆ ของสังคมใกล้ตัวได้ดี การสร้างให้เขาเป็นคนดี เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม นั่นก็คือ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารจัดการที่ยึดถือความสำคัญของหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่ดี เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน มีคุณค่าต่อประเทศชาติตลอดไป ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ค้นคว้า วิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
๒. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม

๓. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเชิงเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาเฉพาะรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของการวิจัย ประกอบด้วย

๑) การศึกษาเอกสาร

- (๑) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- (๒) แนวคิดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- (๓) แนวคิดการบริหารจัดการตามแนวพุทธธรรม
- (๔) ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(๕) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) การศึกษาเชิงคุณภาพ

(๑) ศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการจัดการ

(๒) ศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(๓) ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม

๓) การศึกษาเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย^๕ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการจัดการ

ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

(๑) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรงและเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยผู้วิจัยนำเสนอออกเป็น ส่วนๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการรวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์งานวิจัยจากบทสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุข ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน นักบริหารการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๒๐ รูป/คน

(๒) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเดลฟาย (Delphi) คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรงและเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักบริหารการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กดีเด่น และครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน ๒๑ รูป/คน

(๓) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรงและเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน

^๕สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย , มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๕๓), หน้า ๒๑-๒๖.

ท้องถิ่น นักบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักบริหารการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กดีเด่น และครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน ๒๑ รูป/คน

๒) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้แบบสอบถามประชากรที่กำหนดครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน ๗ จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยมีประชากรทั้งสิ้น จำนวน ๒,๖๓๓ คน^๖ สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของทาโรยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕ และคลาดเคลื่อนร้อยละ ๕ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๓๔๗ คน จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ ๗ จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ประกอบด้วย พัทลุง สงขลา ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้ศึกษาเชิงสำรวจกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสรุปขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย การบริหารจัดการด้านกายภาพ การบริหารจัดการด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน การบริหารจัดการด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และการบริหารจัดการด้านการจัดการ โดยการใช้วิเคราะห์เอกสาร และแจกแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน ๗ จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๓๔๗ คน

ขั้นตอนที่ ๒ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไป และปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามสภาพปัจจุบัน การศึกษาทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เหมาะสม และแนวความคิดนำเสนอรูปแบบในการจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม การนำรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมไปใช้

^๖กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ข้อมูลผู้ดูแลเด็ก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://ereport.dla.go.th/teacher.jsp>, [๓๑ มีนาคม ๒๕๕๗]

ขั้นตอนที่ ๓ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยเทคนิคเดลฟาย ๓ รอบ โดยใช้แบบสอบถาม ๓ ฉบับ ทำการสังเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบการจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม

ขั้นตอนที่ ๔ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์สังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมเพื่อนำไปสู่การจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมที่สมบูรณ์

๕. ผลการวิจัย

สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนในการจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการจัดการ ในภาพรวมประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดกิจกรรมประจำวัน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การส่งเสริมความเป็นกัลยาณมิตร และการบริหารทรัพยากร ซึ่งมีเป้าหมายมาตรฐานและคุณภาพตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการประกันคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคืองบประมาณไม่เพียงพอ โดยปัญหาอุปสรรคดังกล่าวจะได้รับการสนับสนุนในการแก้ไขจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนเพื่อจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ขับเคลื่อนไปยังเป้าหมายที่วางไว้ต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมจะเกิดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีพฤติกรรมที่ดี จิตใจที่ดีงาม และปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ อย่างมีเหตุผลตามหลักพุทธธรรม ซึ่งสามารถพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมให้เป็นศูนย์บ่มเพาะคนดีทั้งมวลที่แตกต่างไปจากรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยทั่วไป และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีมีคุณภาพ โดยเห็นว่าปัญหาที่เกิดจากเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาสังคมที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพราะกำลังลูกหลานและกำลังทำลายประเทศชาติอย่างรุนแรงในขณะนี้ สาเหตุเนื่องจากผู้บริหารสถาบันต่างๆ ในสังคมยังขาดความรับผิดชอบในการป้องกันและยับยั้งปัญหาเหล่านั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมจะเป็นทั้งต้นแบบของการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นแหล่งบ่มเพาะความรู้ สร้างพัฒนาการตามวัย และแหล่งบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กตั้งแต่ช่วงอายุ ๒-๕ ขวบ ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สนใจกระทำตามเลียนแบบและเรียนรู้บริบทต่างๆ ของสังคมใกล้ชิดตัวได้ดี การสร้างให้เขาเป็นคนดีเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม นั่นก็คือ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารจัดการที่ยึดถือความสำคัญของหลักพุทธธรรมมาเป็น

แนวทางในการบริหารจัดการที่ดีเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน มีคุณค่าต่อประเทศชาติตลอดไป

นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม

การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมดังกล่าวสามารถสรุปเป็นประเด็น รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม และนำรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม มาสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพอีกครั้ง เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม ดังต่อไปนี้

๑. ด้านกายภาพ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมโดยใช้หลักการวางแผน หลักการจัดการองค์การและบุคลากร หลักการเป็นผู้นำ รวมทั้งหลักการประเมินผล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องยกระดับคุณภาพการวางแผนด้านกายภาพแบบมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สามารถรับรู้ สัมผัส ปฏิบัติจริง ครอบคลุมกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามหลักพุทธธรรม เพิ่มสมรรถนะการจัดการองค์การและบุคลากรด้านกายภาพด้วยนวัตกรรมที่ทันสมัยให้มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการด้านกายภาพด้วยเทคนิควิธีที่ทันสมัยอย่างเป็นระบบตามหลักพุทธธรรม และพัฒนาระบบการประเมินผลด้านกายภาพให้มีประสิทธิภาพอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน และแก้ปัญหาได้จริงตามหลักพุทธธรรม

๒. ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมโดยใช้หลักการวางแผน หลักการจัดการองค์การและบุคลากร หลักการเป็นผู้นำ รวมทั้งหลักการประเมินผล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องยกระดับคุณภาพการวางแผนด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตแบบมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สามารถรับรู้ สัมผัส ปฏิบัติจริง ครอบคลุมกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามหลักพุทธธรรม เพิ่มสมรรถนะการจัดการองค์การและบุคลากรด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตด้วยนวัตกรรมที่ทันสมัยให้มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตด้วยเทคนิควิธีที่ทันสมัยอย่างเป็นระบบตามหลักพุทธธรรม และพัฒนาระบบการประเมินผลด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตให้มีประสิทธิภาพอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน และแก้ปัญหาได้จริงตามหลักพุทธธรรม

๓. ด้านการเรียนการสอน การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมโดยใช้หลักการวางแผน หลักการจัดการองค์การและบุคลากร หลักการเป็นผู้นำ รวมทั้งหลักการประเมินผล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องยกระดับคุณภาพการวางแผนด้านการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สามารถรับรู้ สัมผัส ปฏิบัติจริง ครอบคลุมกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามหลักพุทธธรรม เพิ่มสมรรถนะการจัดการองค์การและบุคลากรด้านการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมที่ทันสมัยให้มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการด้านการ

เรียนการสอนด้วยเทคนิควิธีที่ทันสมัยอย่างเป็นระบบตามหลักพุทธธรรม และพัฒนาระบบการประเมินผลด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน และแก้ปัญหาได้จริงตามหลักพุทธธรรม

๔. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมโดยใช้หลักการวางแผน หลักการจัดการองค์การและบุคลากร หลักการเป็นผู้นำ รวมทั้งหลักการประเมินผล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องยกระดับคุณภาพการวางแผนด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สามารถรับรู้ สัมผัส ปฏิบัติจริง ครอบคลุมกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามหลักพุทธธรรม เพิ่มสมรรถนะการจัดการองค์การและบุคลากรด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ด้วยนวัตกรรมที่ทันสมัยให้มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ด้วยเทคนิควิธีที่ทันสมัยอย่างเป็นระบบตามหลักพุทธธรรม และพัฒนาระบบการประเมินผลด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน และแก้ปัญหาได้จริงตามหลักพุทธธรรม

๕. ด้านการจัดการ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมโดยใช้หลักการวางแผน หลักการจัดการองค์การและบุคลากร หลักการเป็นผู้นำ รวมทั้งหลักการประเมินผล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องยกระดับคุณภาพการวางแผนด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สามารถรับรู้ สัมผัส ปฏิบัติจริง ครอบคลุมกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามหลักพุทธธรรม เพิ่มสมรรถนะการจัดการองค์การและบุคลากรด้านการจัดการด้วยนวัตกรรมที่ทันสมัยให้มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการด้านการจัดการด้วยเทคนิควิธีที่ทันสมัยอย่างเป็นระบบตามหลักพุทธธรรม และพัฒนาระบบการประเมินผลด้านการจัดการให้มีประสิทธิภาพอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน และแก้ปัญหาได้จริงตามหลักพุทธธรรม

๖. อภิปรายผล

สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนในการจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับ **มุสตี ศรีเพ็ญ**^๗ ได้วิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลท่าอ่าง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานสูงสุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ซึ่งการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมี

^๗มุสตี ศรีเพ็ญ, “สภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลท่าอ่าง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร”, **เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๗ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๑๑๗.

เป้าหมายมาตรฐานและคุณภาพตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการประกันคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษา สอดคล้องกับ **พิพัฒน์ หมาดเต็ม**^๕ ได้วิจัยเรื่องแนวทางในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกลาง อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่ ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน พบว่า เกณฑ์มาตรฐานจะประกอบไปด้วย ด้านส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก ด้านการบริการอาหารสะอาด และปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือ งบประมาณไม่เพียงพอ โดยปัญหาอุปสรรคดังกล่าวจะได้รับการสนับสนุนในการแก้ไขจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนเพื่อจัดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ขับเคลื่อนไปยังเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับ **ขวัญชนก กุลชะโมรินทร์**^๖ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตั้งงบประมาณส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการให้เพียงพอ

แนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมจะเกิดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีพฤติกรรมที่ดี จิตใจที่ดีงาม และปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ อย่างมีเหตุผลตามหลักพุทธธรรมซึ่งสามารถพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมให้เป็นศูนย์บ่มเพาะคนดีทั้งมวลที่แตกต่างไปจากรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยทั่วไป และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีมีคุณภาพ โดยเห็นว่าปัญหาที่เกิดจากเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาสังคมที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพราะกำลังลูกหลานและกำลังทำลายประเทศชาติอย่างรุนแรงในขณะนี้ สาเหตุเนื่องจากผู้บริหารสถาบันต่างๆ ในสังคมยังขาดความรับผิดชอบในการป้องกันและยับยั้งปัญหาเหล่านั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวิถีพุทธจะเป็นทั้งต้นแบบของการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นแหล่งบ่มเพาะความรู้ สร้างพัฒนาการตามวัย และแหล่งบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กตั้งแต่ช่วงอายุ ๒-๕ ขวบ ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สนใจกระทำตามเลียนแบบและเรียนรู้บริบทต่างๆ ของสังคมใกล้ตัวได้ดี การสร้างให้เขาเป็นคนดีเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม นั่นก็คือผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารจัดการที่ยึดถือความสำคัญของหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่ดี เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน มีคุณค่าต่อประเทศชาติตลอดไป

^๕พิพัฒน์ หมาดเต็ม, “แนวทางในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกลาง อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่”, การประชุมมหาดไทยวิชาการ, ครั้งที่ ๔, (พฤษภาคม ๒๕๕๖) : ๕๑๐.

^๖ขวัญชนก กุลชะโมรินทร์, “การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”, วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๗) : ๘๑.

สอดคล้องกับ **ฉัตรชัย ธรรมนครบุรี**^{๑๐} ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน พบว่า แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา มี ๓ ด้านประกอบ ๑) ศิล โรงเรียนได้ให้การฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม มีกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัย และงานทั้ง ๔ ฝ่ายถูกกำกับด้วยระเบียบทางราชการและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ๒) สมาธิ โรงเรียนตระหนักในการพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ มีการส่งเสริมทักษะวิชาการส่งเสริมการรักการอ่าน ๓) ปัญญา โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาข้อมูลระบบสารสนเทศ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มี Best practice ของโรงเรียนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมจะเกิดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีพฤติกรรมที่ดี จิตใจที่ดีงาม และปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ อย่างมีเหตุผลตามแนววิถีพุทธที่จะต้องประกอบไปด้วย ศิลทำให้เกิดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีพฤติกรรมที่ดี สมาธิทำให้เกิดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีจิตใจที่ดีงาม และปัญญาทำให้เกิดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีความรู้ ความเข้าใจ อย่างมีเหตุผลตามหลักพุทธธรรม

นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม

จากการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ได้เสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม ที่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบพื้นฐานประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรม พื้นฐานชีวิต ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการจัดการ หลักการบริหารจัดการประกอบด้วย หลักการวางแผน หลักการจัดการองค์การและบุคลากร หลักการเป็นผู้นำ และหลักการประเมินผล และหลักไตรสิกขาประกอบด้วย ศิล สมาธิ และปัญญา สามารถนำมาบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีพฤติกรรมที่ดี จิตใจที่ดีงาม และปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ อย่างมีเหตุผลตามหลักพุทธธรรม สอดคล้องกับ **ทณงศักดิ์ ปักโคทานัง**^{๑๑} ได้วิจัยเรื่องการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแกดำ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแกดำ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน และด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความ

^{๑๐}ฉัตรชัย ธรรมนครบุรี, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^{๑๑}ทณงศักดิ์ ปักโคทานัง, “การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแกดำ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม”, การเมืองการปกครอง กิจการสาธารณะ (Public Affairs), ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-สิงหาคม ๒๕๕๗) : ๓๕๒.

ปลอดภัย รวมทั้ง สอดคล้องกับ **ขวัญชนก กุลชะโมรินทร์**^{๑๒} ได้วิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอสหสันธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำแผนการจัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง และควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ และ สอดคล้องกับ **บุษกร วัฒนบุตร**^{๑๓} ได้วิจัยเรื่อง การนำพุทธญาณวิทยา (ไตรสิกขา) และตัวแบบการบริหารจัดการ ความรู้ และทักษะ (KSM) เพื่อสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรมหาชน พบว่า การสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ ตามหลักพุทธญาณวิทยา (ไตรสิกขา) และตัวแบบ KSM เป็นวิธีการพัฒนาคนตามแนวทางของ พระพุทธศาสนา ซึ่งมี ๒ วิธี คือ วิธีการไตรสิกขา และวิธีการภาวนา ที่จะก่อให้เกิดการสร้างและพัฒนา ทุนมนุษย์ของแต่ละองค์กร เพื่อที่จะผลักดันให้องค์กรเกิดการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม จนก่อให้เกิดลักษณะของบุคลากรที่เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

๗. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่บูรณาการด้วยหลักไตรสิกขาให้เป็นต้นแบบการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วไป

๒) กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรยกระดับการสนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้รวดเร็วและตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

(๑) การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมด้านกายภาพ ควรจัดประชุมวางแผนกำหนดคุณลักษณะด้านกายภาพให้ชัดเจน รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม และพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน

(๒) การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

^{๑๒} ขวัญชนก กุลชะโมรินทร์, “การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอสหสันธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”, มหาวิทยาลัยนครพนม, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๗) : ๘๑.

^{๑๓} บุษกร วัฒนบุตร, “การนำพุทธญาณวิทยา (ไตรสิกขา) และตัวแบบการบริหารจัดการ ความรู้และทักษะ (KSM) เพื่อสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ ในองค์กรมหาชน”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๕).

(๓) การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมด้านการเรียนการสอน ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีคุณภาพ รวมทั้งมีการเตรียมแหล่งเรียนรู้ และการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม

(๔) การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการสร้างความเป็นกัลยาณมิตร และต้องรับฟังข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน

(๕) การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมด้านการจัดการ ควรยกระดับคุณภาพการจัดการให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน และอยู่ภายใต้การส่งเสริมคุณธรรมควบคู่กันไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นการพัฒนาด้านการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นอื่นๆ อีกมากมายที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และหากมีการต่อยอด ผลที่ได้จากการศึกษาจะมีคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีอย่างมากจึงเสนอแนะหัวข้อเพื่อการวิจัยดังต่อไปนี้

๑) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม

๒) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรม

๓) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในท้องถิ่น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

(๑) หนังสือ :

สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๕๓.

(๒) วารสาร :

ทองคำดี ปักโคทานัง. “การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม”, **การเมืองการปกครอง กิจการสาธารณะ (Public Affairs)**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-สิงหาคม ๒๕๕๗)

พิพัฒน์ หมายเต็ม. “แนวทางในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกลาง อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่”. การประชุมหาญใหญ่วิชาการ. ครั้งที่ ๔. (พฤษภาคม ๒๕๕๖) : ๕๑๐.

ผุสดี ศรีเพ็ญ. “สภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร”, **เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๗ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗)

ขวัญชนก กุลชะโมรินทร์. “การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”. **มหาวิทยาลัยนครพนม**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๗)

(๓) วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ฉัตรชัย ธรรมครบุรี. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, ๒๕๕๗.

บุษกร วัฒนบุตร. “การนำพุทธญาณวิทยา (ไตรสิกขา) และตัวแบบการบริหารจัดการ ความรู้และทักษะ (KSM) เพื่อสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ ในองค์กรมหาชน”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, ๒๕๕๕.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. **ข้อมูลผู้ดูแลเด็กดีเด่น**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://ereport.dla.go.th/teacher.jsp>. [๑๒ พ.ย.๒๕๕๘]

๒. ภาษาอังกฤษ**(I) Books:**

Bateman. Thomas S. & Scott A. Snell. **Management : Building Competitive Advantage**. (4thed). Boston : Lwin McGraw-Hill, 2007.

Certo, Samuetl C, **Modern Management**. (8th ed). New Jersey : Prentice-Hill, 2008.

Schemerhorn, John R. Jr., **Management**. (5th ed). USA : John Wiley & Sons, 2009.

